Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder

Årsrapport 2021

Nordens välfärdscenter

Innehållsförteckning

Den finska ordförandeskapet har ordet **4**

Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshindersamarbetet 2018–2022 **6**

Mänskliga rättigheter **8**

Aktivitet 1.1 Insatser för att stödja genomförandet av FN:s rättighetskonventioner **10**

Statistik om funktionshinder i Norden 10

Barn och unga med funktionsnedsättning 11

Utbildning om funktionshinder och mänskliga rättigheter 11

Nordiskt sidoevenemang i samband med statspartsmötet för UNCRPD 12

Aktivitet 1.2 Ursprungsbefolkning och funktionshinder **15**

Nordic seminar: Indigenous peoples: language, culture, and life cycle 16

Aktivitet 1.3 Barn, unga och delaktighet **19**

Deltakelse for barn og unge med funksjonsnedsettelser 20

Hållbar utveckling **21**

Aktivitet 2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet **23**

Integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet 24

Aktivitet 2.2 Universell utformning, delaktighet och demokrati **27**

Aktivitet 2.3 Inkluderande arbetsliv **28**

Kartläggning av nordiska modeller och system för individanpassat stöd och service för personer med funktionsnedsättning 32

Fri rörlighet **35**

Aktivitet 3.1 Funktionshindersperspektiv i nordiskt samarbete om fri rörlighet **37**

Seminarium om mobilitet och teckenspråk i Norden 37

Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder **39**

Aktivitet 3.3 Samhälls- och stadsplanering som stödjer fri rörlighet för alla **40**

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder **41**

Nytt initiativ **46**

Nettverk for erfaringsdeling om kunskapsutveckling på funksjonshinderområdet – initiativ fra forskning og utviklingsmiljøer 46

46

Det norske ordførerskapets planer for 2022 **48**

Universell utforming som strategi for et bærekraftig Norden 48

Konsekvenser av kriser for mennesker med nedsatt funksjonsevne 49

Rettigheter og levekår for utviklingshemmede 49

Implementering av FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne i kommunene 49

Urfolk, mennesker med nedsatt funksjonsevne og funksjonshemmede barrierer 50

Utvärdering av det nordiska samarbetet om funktionshinder 2018–2020 52

Nordisk nytta 52

Slutsatser 53

Rekommendationer 53

Om publikationen 55

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder 55

Nordens välfärdscenter 55

Den finska ordförandeskapet har ordet

En av de grundläggande principerna för hållbarhetsmålen i FN:s Agenda 2030 är att ingen ska lämnas utanför. För att personer med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att leva självständigt och kunna delta i samhället förutsätter det bland annat tillgång till olika former av samhällsservice och stöd.

Särskilt artikel 19 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning fastställer detta. För att uppnå målen i både FN:s konvention och Agenda 2030 krävs verksamhet inom alla förvaltningsområden, men också ett starkt ledarskap och engagemang. Ledarskap inom funktionshinderområdet lyftes fram som ett innehållstema under det finska ordförandeskapet 2021. Ett annat tema var rättigheter och kultursensitiv service för personer med funktionsnedsättning eller demens bland urfolken. Utöver dessa teman var delaktighet och ökad medvetenhet om situationen för personer med funktionsnedsättning och demens genomgående teman under året.

Verksamheten präglades liksom året innan av covid-19 och de begränsningar pandemin medförde. Karakteristiskt för Finlands ordförandeperiod var att teamarbetet med planeringen och genomförandet av olika evenemang genomfördes på distans med digitala verktyg. Det sektorsövergripande samarbetet gav kraft till arbetet och möjliggjorde mångsidiga evenemang.

I början av februari genomfördes ett seminarium om ledarskap och covid-19-pandemin: Building Back Better – Disability Leadership and the Way Forward. Seminariespråket var engelska och teckenspråk. Evenemanget nådde också deltagare utanför de nordiska länderna. I juni ordnades i samband med partsmötet för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ett nordiskt sidoevenemang där man ur nordisk synvinkel lyfte fram rätten till ett självständigt liv och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. I sidoevenemanget deltog bland annat Finlands familje- och omsorgsminister Krista Kiuru.

Den sista augusti inleddes det två dagar långa webbinariet: Indigenous peoples: language, culture, and life cycle –Disability, dementia and services , som fokuserade på rättigheter för den del av urfolken som har demens eller funktionsnedsättning samt betydelsen av språk-och kultursensitiv service. Webbinariet hölls i Enare och tal hölls av bland annat Gerard Quinn som är FN:s särskilda rapportör för rättigheter för personer med funktionsnedsättning och av Paula

Lehtomäki, generalsekreterare för Nordiska ministerrådet. Därutöver deltog talare och deltagare från alla nordiska länder och självstyrande områden. Under evenemanget framkom ett starkt behov av att på ett övergripande sätt beakta livssituationen och mångfalden hos personer bland urfolken som har demens eller funktionsnedsättning, både vid bedömningen av servicebehovet och vid tillhandahållandet av service.

WATCH THE WEBINAR

Indigenous peoples: language, culture, and life cycle – Disability, dementia and services

Förutom seminarier genomfördes projektet Individanpassat stöd och service för personer med funktionsnedsättning – modeller i Norden. Nordens välfärdscenter och THL undersökte huruvida och i så fall hur modeller för individanpassat stöd som personlig budget kan stärka genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, särskilt artikel 19 i rätten att leva självständigt och att delta i samhället. Projektet kartlade vilka modeller som finns, och erfarenheterna av dessa.

Vad kan vi ta med oss från 2021? En fördjupad förståelse för urfolkens situation och tanken att frågorna behöver belysas ytterligare. Betydelsen av ledarskap och samtidigt en stark erfarenhet av ett fungerande samarbete. Jag kan också rekommendera gemensamma projekt för forskning och utveckling. Att göra saker tillsammans hjälper oss att övervinna svårigheterna och hitta lösningar – tillsammans skapar vi större nytta.

Läs om det norska ordförandeskapet 2022

Päivi Nurmi-Koikkalainen

Teamledare, ledande expert, Enheten för forskning om välfärdsstaten och reformer, Institutet för hälsa och välfärd THL, Finland

Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshindersamarbetet 2018–2022

Handlingsplanen är Nordiska ministerrådets strategiska samarbetsdokument för funktionshinderområdet. Dess syfte är att bidra till inkludering av personer med funktionsnedsättning genom ett förstärkt nordiskt kunskapsutbyte och ett närmare samarbete i funktionshinderspolitiska frågor.

Handlingsplanen är baserad på rekommendationer från aktiviteterna i föregående handlingsplan, för 2015–17, samt strategier för nordiska och andra internationella samarbeten med betydelse för hållbar utveckling. Några att särskilt nämna är FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling, EU:s direktiv och regleringar för tillgänglighet och delaktighet, Europarådets strategi för inkludering av personer med funktionsnedsättning, prioriteringar för social- och hälsosektorn i det nordiska samarbetet samt de nordiska samarbetsministrarnas visionsdeklaration Tillsammans är vi starkare.

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–22

Handlingsplanen är publicerad på danska, svenska, norska, finska, isländska, färöiska och engelska.

Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbetet har tre fokusområden. Dessa områden är: mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och fri rörlighet.

Mänskliga rättigheter

- Aktivitet 1.1 Insatser för att stödja genomförandet av FN:s rättighetskonventioner
- Aktivitet 1.2 Ursprungsbefolkning och funktionshinder
- Aktivitet 1.3 Barn, unga och delaktighet

Hållbar utveckling

- Aktivitet 2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i ministerrådets verksamhet
- Aktivitet 2.2 Universell utformning, delaktighet och demokrati
- Aktivitet 2.3 Inkluderande arbetsliv

Fri rörlighet

- Aktivitet 3.1 Gränshinder och funktionshinder
- Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder
- Aktivitet 3.3 Smarta inkluderande städer

Mänskliga rättigheter

Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–22 har som syfte att stötta och stärka arbetet med nationellt genomförande och övervakning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

FN:s generalförsamling antog FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning den 13 december 2006. Mer än 80 stater och EU undertecknade konventionen i samband med att den trädde i kraft den 3 maj 2008.

Huvudsyftet med konventionen är att se till att personer med funktionsnedsättning har lika möjligheter att förverkliga sina mänskliga rättigheter samt att minska de hinder som försvårar detta. Konventionen skall bidra till att motverka diskriminering på grund av funktionshinder.

Konventionen slår fast att de mänskliga rättigheterna gäller fullt ut för personer med funktionsnedsättning.

Alla Nordens länder har ratificerat UNCRPD och implementerar konventionens intentioner och rättigheter i sina förvaltningssystem. Det finns många gemensamma utmaningar och liknande behov av mer och bättre kunskap och goda exempel på lyckad implementering.

Aktiviteter i detta fokusområde stöttar processer för implementering av UNCRPD men involverar också andra konventioner och arbete med mänskliga rättigheter och funktionshinder generellt.

- Aktivitet 1.1 Insatser för att stödja genomförandet av FN:s rättighetskonventioner
- Aktivitet 1.2 Ursprungsbefolkning och funktionshinder
- Aktivitet 1.3 Barn, unga och delaktighet

Aktivitet 1.1 Insatser för att stödja genomförandet av FN:s rättighetskonventioner

Tidsperiod: Pågår under hela handlingsplansperioden 2018–22.

Utförare och finansiär: Insatserna utförs i stor utsträckning av Nordens välfärdscenter i samarbete med ordförandeskapen och Nordiska ministerrådets sekretariat. Finansieras av social- och hälsosektorn samt Nordens välfärdscenter.

Statistik om funktionshinder i Norden

Projektet har presenterat ett set med indikatorer för att kunna mätas levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Syftet med projektet har varit att ta fram indikatorer för att kunna beskriva och mäta eventuella förbättringar i levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning, för att därmed se hur väl Norden fullföljer det ansvar som länderna har tagit på sig genom att skriva under FN-konventionen CRPD.

Projektet beskriver statistiska indikatorer för att mäta förändringar i levnadsvillkoren på följande områden:

- Diskriminering
- Skolgång och utbildningsbakgrund
- Arbetslivsanknynting
- Levnadsstandard och välfärdstjänster
- Tillgänglighet

Nordens välfärdscenter har genomfört projektet i samarbete med Nordregio.

Mer information om projektet: Nordic disability statistics.

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

Nordic indicators for cooperation on disability. Monitoring the implementation of UNCRPD and Agenda 2030 (2021)

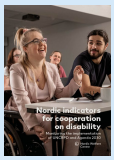

Rapporten är publicrad på engelska.

Barn och unga med funktionsnedsättning

Nordens välfärdscenter utvecklar och fördjupar sin kompetens om barn och unga med funktionsnedsättning och ländernas arbete med UNCRPD, Barnkonventionen (CRC) och Agenda 2030. Bland annat kartläggs ländernas dialoger med FN gällande implementeringen av artikel 7 i CRPD om barn med funktionsnedsättning och 12 i CRC. Arbetet görs som en del av Nordens välfärdscenters insats i projektet 1.3 i handlingsplanen.

Läs mer om arbetet med barn och unga

Utbildning om funktionshinder och mänskliga rättigheter

Nordens välfärdscenter stödjer grupper av lärosäten och andra intressenter som vill utveckla idéer och ansöka om nordiska medel för samarbeten inom funktionshindersfältet, exempelvis genom Nordplusprogram. Nordens välfärdscenters stöd består bland annat i att vara en kompetensresurs och genom att facilitera nätverksmöten. Vi planerar att uppdatera publikationen Nordic cooperation on higher education and research human rights and disability, som bland annat innehåller en kartläggning av högre utbildningsmiljöer som arbetar med funktionshinder.

Nordiskt sidoevenemang i samband med statspartsmötet för UNCRPD

Juni 2021 genomfördes ett digitalt nordiskt sidoevenemang i samband med statspartsmötet för UNCRPD. Evenemanget inleddes av både den finska och den danska ministern socialministern.

Fokuset på evenemanget var implementeringen av Artikel 19 i konventionen, rätten till att vara inkluderad i beslut och att få välja sitt boende och få rätt service och stöd för att kunna leva ett självständigt liv i samhället.

Talarna under seminariet pratade utifrån olika perspektiv på självständigt boende. Social inkludering var ett prioriterat område under Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet under 2021, och detta sidoevenemang vid statspartsmötet i New York var ett av tillfällena när det manifesterades.

Både ministrar och företrädare för civilsamhällets organisationer deltog och diskuterade utmaningar och lösningar i samband med artikel 19 i konventionen. Talarna var eniga om att personer med funktionshinder måste vara delaktiga i policyutvecklingen och inkluderas i beslut som påverkar dem.

Nordens välfärdscenter har tillsammans med ordförandeskapsländerna och Nordiska ministerrådets sekretariat gjort program för nordiska aktiviteter i samband med statspartsmötena för UNCRPD 2017, 2019 och 2020. Statspartsmötet 2020 blev på grund av pandemin framflyttat till december 2020 och genomfördes online. Inget sidoevenemang genomfördes därför 2020.

Syftet med att genomföra dessa sidoevenemang vid statspartsmötet om UNCRPD är att öka kunskapen, skapa dialog om mänskliga rättigheter och funktionshinder samt höja Nordens röst internationellt.

Insatsen bidrar till att skapa plattformar för kunskaps- och erfarenhetsutbyte och utveckling av effektiva instrument för implementering av UNCRPD. Insatserna ska stärka kompetensen hos personer involverade i implementeringen av UNCRPD och lyfta fram goda exempel.

SE SIDOEVENTET HÄR

https://www.youtube.com/watch?v=TM-u0CtMcYQ

LÄS MER

Building Back Better by strengthening the implementation of Article 19 of the UNCRPD (norden.org)

LÄS MER

Nordic side event on independent living at the UN meeting on disability rights | NVC (nordicwelfare.org)

Om evenemanget

Arrangör: The Permanent Mission of Denmark to the UN

Moderator: Ms Sif Holst, Disabled People's Organisations Denmark

Talare:

- Krista Kiuru, Minister of Family Affairs and Social Services, Finland
- Astrid Krag, Minister for Social affairs and Senior Citizens, Danmark
- Floyd Morris, Member of the UN Committe on the Rights of Persons with Disabilities, Jamaica
- Professor Emerita Rannveig Traustadóttir, University of Iceland
- Line Skåtøy, Chair person for The Norwegian Association of Youth with Disabilities, Norge

- Adolf Ratzka, Founding Director Emeritus, Independent Living Institute, Sverige
- Susanne Broman, Manager Åland Disability Association
- Anna Caldén, Finnish Disability Forum

Aktivitet 1.2 Ursprungsbefolkning och funktionshinder

Tidsperiod: Pågår under hela handlingsplansperioden 2018–22.

Utförare och finansiär: Nordens välfärdscenter, Nordiskt demensnätverk, Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder, Ministry of Social Affairs and Health (Finland), Finnish Institute for Health and Welfare (THL), Sametinget i Finland, SámiSoster, Advisory Board for the Rights of Persons with Disabilities VANE, and Finnish Human Rights Centre.

Status: Det finns generellt sett lite systematiserad kunskap om funktionsnedsättning och funktionshinder kopplat till de ursprungsfolk som finns i Norden, samer och inuiter.

Målsättningen med insatserna är att stödja forskning, professionella nätverk och nordiska nätverk av personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga från nordiska ursprungsfolk. Nordens välfärdscenter har tidigare arbetat med ett projekt om samer och funktionsnedsättning.

Arbetet med frågan kommer att fortsätta även under 2022. Norge, som har ordförandeskapet, har beslutat att ha detta som tema på agendan för sidoevenemanget som kommer att arrangeras i samband med det 15:e statspartsmötet kring UNCRPD, med syfte att diskutera hur konventionsländerna specifikt kan möta personer med funktionsnedsättning från urfolk och anpassa tjänster och stöd så att de respekterar och skyddar urfolkskulturer.

Nordic seminar: Indigenous peoples: language, culture, and life cycle

How do we respect and implement rights of indigenous people with disabilities in the Nordic region? What are the challenges to meet the needs of indigenous people with dementia in sparsely populated areas?

The Nordic webinar: Indigenous peoples: language, culture, and life cycle was organised as part of Finland's Presidency of Nordic Council of Ministers in 2021.

READ MORE

"Don't tell me that I don't remember" | NVC (nordicwelfare.org)

The aim of the project was to contribute to the priority Welfare for all and raise awareness and knowledge of good practices that provide equal and secure health and welfare services for all with special focus on indigenous peoples, disability, and dementia in the Arctic Region. The project aimed to ensure social security and social rights for vulnerable groups of individuals among the indigenous peoples in the Nordic Region.

The project focused on the prevention of social inequality and marginalization of socially vulnerable individuals and groups. Moreover, the webinar discussed the option to increase client/patient mobility in the Nordic region, and use of welfare technology, assessment methods, or other equipment that allows equal treatment and service provision for the indigenous peoples in the Nordic Region by supporting their right to maintain their own language and culture.

The two-day online event focused on how indigenous persons with disabilities are exposed to multiple discrimination, while taking special account of people with dementia. The first day of this webinar raised the issue of how the human rights intersect, highlighting key human rights obligations and recommendations from the perspective of both indigenous peoples and persons with disabilities.

Another theme of the webinar was positive discrimination, and the right to language and identity. The second day focused on provision of future language-and culture-sensitive services particularly in

sparsely populated areas, with a life cycle perspective, and provided a vision for un-questionable provision of language and culture-sensitive services for indigenous peoples.

The webinars raised the awareness that national politicians, government programs, and national budgets in the Nordic countries could take into consideration the exceptional situation of persons with disabilities or dementia in the minority groups such as indigenous peoples. Sámi Parliaments and SámiSoster could describe how their situation is affected by policies in the countries, and to state the needs of the Sámi population. The webinar also offered floor to the representatives from Greenland to express their situation.

WATCH THE WEBINAR

DAY 1: Indigenous peoples: language, culture and life cycle

DAY 2: Indigenous peoples: language, culture and life cycle

Both films have English subtitles.

About the event

The webinar was streamed from Sajos, the premises of the Sámi Parliament in Finland and hosted by Nordic Welfare Centre, institution in the Nordic Council of Ministers' social and health sector, and Finnish Institute for Health and Welfare, THL.

Moderator day 1: Maria Montefusco

Speakers:

- Janne Hirvasvuopio, Member of the Social and Health Committee of the Sámi Parliament in Finland, and representative of the Sámi Parliament in Finland in Advisory Board for the Rights of Persons with Disabilities VANE
- Paula Lehtomäki, Secretary General, Nordic Council of Ministers
- Gerard Quinn, UN Special Rapporteur on the rights of persons with disabilities
- Laila Susanne Vars, Chairperson, Member representing the Arctic, United Nations Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples (EMRIP) 2017–2023
- Cecilie Marie Jakobsen, Chairperson of Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat (NIIK), national umbrella organisation for people with disabilities in Greenland
- Merja Pieski, SámiSoster, Project Worker

Moderator day 2, Katarina Nägga, AssociateProfessor, Linköping University

Speakers:

- Sanna Ahola, Expert, Human Rights Centre, Finland
- Tenna Jensen, Associate Professor, University of Copenhagen
- Elle Aikio, Public Health Nurse
- Marit Laila Logje, Rehabilitation Officer
- Margaretha Uttjek, PhD, Associate Professor, Umeå University
- Per Axelsson, Associate Professor, University of Umeå
- Christina Storm Mienna, Associate Professor, University of Umeå
- Elna Søndergaard, Physiotherapist, Pissassarfik – the nationwidedisability center, Greenland
- Jaana Huhta, Senior Ministerial Adviser, Ministry of Social Affairsand Health, Finland
- Ristenrauna Magga, Executive Director, SámiSoster, Finland

Aktivitet 1.3 Barn, unga och delaktighet

Tidsperiod: Projektet startades 2019 och rapporten kom 2021.

Utförare och finansiär: Projektets aktiviteter finansieras delvis av NORDBUK och Nordens välfärdscenter. Nordens välfärdscenter bidrog även med projektledning.

Status: Barn och unga med funktionsnedsättning har sämre hälsa och förutsättningar för delaktighet än andra barn.

Nordens välfärdscenter har drivit, med finansiering från och i dialog med Nordiska ministerrådets barn- och ungdomskommitté NORDBUK, ett projekt som samlar kunskap om situationen för barn och unga med funktionsnedsättning. Projektet har även innefattat metoder och exempel på lovande praxis om hur barn och ungas röst kan stärkas inom skola och fritid. En expertgrupp samt en grupp företrädare för unga med funktionsnedsättning har bidragit till en rapport om situationen för barn och unga med funktionsnedsättning i Norden, en kartläggning av aktörer med ansvar för att främja inkludering av och kunskap om gruppen samt goda exempel på metoder för inkludering i olika sammanhang.

Mer information om projektet Barn, unga och delaktighet.

Deltakelse for barn og unge med funksjonsnedsettelser

2021 publicerade projektet en rapport om den universella rätten alla barn och unga har att delta och säga sin mening och bli hörda i saker som angår dem.

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

Se, lytte og inkludere - Deltakelse for barn og unge med funksjonsnedsettelser i Norden | NVC (nordicwelfare.org)

Rapporten är publicerad på både norska och engelska.

LÄS MER

Ny rapport: ojämlika möjligheter till delaktighet för barn och unga med funktionsnedsättning | NVC (nordicwelfare.org)

Hållbar utveckling

Hållbar utveckling på funksjonshinder området inbär att genom universell utformning av olika miljöer stärka inkludering, främja jämlikhet samt motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning i det nordiska samhällets alla delar genom strategisk integrering av funktionshindersperspektiv i arbetet för hållbar utveckling.

Arbetet med aktiviteter för att främja hållbar utveckling inom funktionshindersområdet syftar till att Norden ska kunna nå sin vision om ett socialt hållbart och konkurrenskraftigt Norden.

I visionen för 2030 ingår att Norden tillsammans ska främja en inkluderande, jämställd och sammanhängande region med gemensamma värderingar och stärkt kulturutbyte och välfärd. Detta innebär att fokusera på inkludering i arbetslivet, lämplig organisering av välfärdstjänster och att bygga bort funktionshinder i samhället genom att investera i universellt utformade lösningar.

En hållbar utveckling av den nordiska välfärdsmodellen bygger på att så många som möjligt bidrar till ekonomin genom hög sysselsättning. Detta nödvändiggör en inkluderande utbildnings- och arbetsmarknadspolitik. Ett mer universellt utformat samhälle och utveckling av och tillgång till ny teknologi möjliggör stärkt inkludering av och ökad självständighet hos personer med funktionsnedsättning.

Aktiviteter i detta fokusområde bidrar till det nordiska samarbetets och ländernas samarbete för att leva upp till målen genom stärkt inkludering på arbetsmarknaden, i stadsmiljöer, kulturlivet etcetera. Ett flertal internationella politiska processer pågår där de nordiska länderna deltar.

- Aktivitet 2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i ministerrådets verksamhet
- Aktivitet 2.2 Universell utformning, delaktighet och demokrati
- Aktivitet 2.3 Inkluderande arbetsliv

Aktivitet 2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet

Tidsperiod: Pågår under hela handlingsplansperioden. Rapporteras årligen.

Utförare och finansiär: Projektet utförs under ledning av Funktionshindersrådets sekretariat i nära dialog med Nordiska ministerrådets sekretariat. Sociala sektorn finansierar genom Funktionshindersrådets sekretariat. Insatser inom andra politikområden finansieras av respektive sektor.

Status: Nordiska ministerrådet arbetar systematiskt för att stärka funktionshindersperspektivet i alla relevanta politikområden. Målet är att generera positiva förändringar som förbättrar tillgänglighet och stärker medvetenhet om funktionshindersperspektiv inom områdena arbetsmiljö och personalpolitik, möten/konferenser och kommunikation.

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder driver på och följer upp denna utveckling, via Funktionshindersrådets sekretariat.

Mer information på Nordens välfärdscenters hemsida.

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

Ett nordiskt samarbete för alla – Funktionshindersintegrering i Nordiska ministerrådets verksamhet 2021

Rapporten är publicerad på svenska.

Integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet

Det nordiska regeringssamarbetet är en komplex organisation som består av ett tiotal politiksektorer, administration för dessa och många institutioner och samarbetsorgan. Flera tvärsektoriella perspektiv ska integreras på olika sätt i alla delar. Målet är att alla relevanta politikområden också har ett integrerat funktionshindersperspektiv.

Integrering av funktionshindersperspektiv betyder olika saker beroende på kontext. På engelska används begreppen "disability mainstreaming" eller "disability inclusive". Att integrera ett funktionshindersperspektiv handlar i Nordiska ministerrådets fall om att synlig- och tydliggöra situationer och behov hos personer med funktionsnedsättning samt att främja inkludering genom universell utformning och tillgänglighet.

Arbetet med integrering av funktionshindersperspektiv i det nordiska regeringssamarbetet delas in i två delar:

- medvetandegörande, integrering och uppföljning av funktionshindersperspektiv i politikområdena samt
- internt arbete med tillgänglighet inom Nordiska ministerrådets sekretariat och
- institutioner.

Löpande samarbete med det interna nätverket för integrering av funktionshinderperspektivet inom Nordisk Ministerrådssekretariat

Ledningsgruppen för Nordiska ministerrådets sekretariat beslutade i september 2018 att arbetet med integrering av

funktionshindersperspektiv skulle förstärkas genom en formaliserad och systematiserad intern process. Sedan 2019 finns således ett internt nätverk för integreringsarbetet. Nätverket består av seniorrådgivare och rådgivare från relevanta sektorer samt från kommunikationsavdelningen.

I 2021 bestod detta samarbete av följande arrangemang:

Inspirationsworkshop: Funktionshinder och inkludering inom Nordiska ministerrådets verksamhet och politik

Deltagare: Kontaktpersoner i Nordiska ministerrådets sekretariat interna nätverk för integrering av funktionshindersperspektiv, medlemmar i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder, och Nordens välfärdscenter.

Tema: Status, utveckling och utmaningar kring integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet och i nordisk politik. Skapar nya och förstärker kontakter mellan ministerrådets interna nätverk och experter inom funktionshindersområdet.

Föreläsare

Anders Meilvang, NIIK, Grönland

Giveme5! heter kampanjen som paraplyorganisationen Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat (NIIK) på Grönland genomförde inför valet i april. Kampanjen är ett resultat av stort engagemang för frågorna på Grönland men också ett nära samarbete mellan NIIK och den norska systerorganisationen FFO.

Kommunalvalg 2021

Maren Hagen Fuglesang, projektledare vid Unge Funksjonshemmede, Norge

Kronisk inkludering är ett kompetenshöjande verktyg som utvecklats av Unge funksjonshemmede i Norge för att jobba med inkludering och mot hatprat och mobbing i skolan.

Kronisk inkludering

Nätverksmöte med det interna nätverket för integrering av funktionshindersperspektivet inom Nordiska ministerrådets sekretariat

Deltagare: Kontaktpersoner i Nordiska ministerrådets sekretariat interna nätverk för integrering av funktionshindersperspektiv, medlemmar i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder, och Nordens välfärdscenter.

Tema: Nytt mandat för det interna nätverket för integrering av funktionsnhindersperspektivet inom Nordiska ministerrådets sekretariat och uppföljning av rekommendationerna i utvärderingen samt diskussioner i Nordiska ministerrådet.

Föreläsare

Eeva Mielonen, Seniorrådgivare/Kunskap och välfärd, Nordiska ministerrådet

Om rekommendationer i utvärderingen av det nordiska samarbetet om funktionshinder:

- Förnyat mandat för Funktionshinderrådet. Tydliggör särskilt rollen för integrering av ett funktionshinderperspektiv inom det nordiska samarbetet.
- Det interna nätverket för integrering av funktionshinderperspektivet bör få ett nytt mandat av ledningsgruppen för Nordiska ministerrådets sekretariat och Generalsekreteraren.
- Påbörja en sakområdesinriktad dialog mellan Funktionshinderrådet och sektorerna och verksamheterna inom Nordiska ministerrådets i syfte att erbjuda praktiska inspel om hur det skulle vara ändamålsenligt att arbeta vidare med ett funktionshinderperspektiv.

Aktivitet 2.2 Universell utformning, delaktighet och demokrati

Tidsperiod: Påbörjades 2019 och avslutades 2020. Se Årsrapport 2020 for Rådet for nordiskt samarbete om funktionshinder

Utförare och finansiär: Nordens välfärdscenter koordinerade projektet som utfördes tillsammans med nationella aktörer i länderna. Varje nationell aktör ansvarade för att arrangera ett nordiskt dialogmöte om ett tema kopplat till mål och delmål i Agenda 2030.

Status: Detta projekt kartlade nätverk och tillvägagångssätt samt bidrog till genomförandet av fem delmål i Agenda 2030. Projektet genomfördes av Nordens välfärdscenter tillsammans med nationella aktörer i de nordiska länderna, och samlade företrädare för de största funktionshindersgrupperna (syn, hörsel, rörelse, kognition), unga med funktionsnedsättning, forskare, praktiker och politiker för dialog, utveckling och spridning av goda exempel för universell utformning, det som kan stärka utveckling mot ett Norden för alla.

Mer information om projektet

Aktivitet 2.3 Inkluderande arbetsliv

Tidsperiod: 2019–2021.

Utförare och finansiering: Nordens välfärdscenter genomför projektet Framtidens arbetsliv – teknik och digitalisering för ökad inkludering på uppdrag av Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetslivs (ÄK-A) arbetsmarknadsutskott.

Status: Projektet Framtidens arbetsliv – teknik och digitalisering för ökad inkludering har kartlagt och spridit kunskap om digitala och tekniska lösningar som stärker möjligheterna för personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden och i arbetslivet.

Ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning är sysselsatta i mindre grad än resten av befolkningen. Det här projektet handlar om hur de nordiska länderna med hjälp av teknologi, digitalisering och innovationer kan övervinna dessa skillnader.

Hög sysselsättning är en hörnsten i den nordiska välfärdsmodellen, liksom en viktig faktor för ländernas konkurrenskraft. Alla ska ha möjligheten att få ett arbete och ett bra arbetsliv. Personer med funktionsnedsättning har lägre sysselsättningsgrad jämfört med övriga befolkningen och möter också större utmaningar i arbetslivet. Det här projektet ska stärka bärkraften i den nordiska välfärdsmodellen genom att undersöka, samla och sprida kunskap om digitala och tekniska lösningar som gör att fler unga, kvinnor och män med funktionsnedsättning blir inkluderade i arbetslivet.

Ett särskilt fokus ligger på unga med funktionsnedsättning, bland annat den kritiska faktorn med övergång från utbildning till arbete. Projektet ska även ta fram behov av forskning och innovation i ett framtidsperspektiv.

Projektet består av fyra delar:

1. En kunskapssammanställning baserad på forskning, forskningsbehov och evidensbaserad kunskap om digitala och tekniska lösningar
2. Exempelsamling av digitala och tekniska lösningar som är implementerade i Norden
3. Verktygslåda för implementering av digitala och tekniska lösningar. Främsta målgruppen är arbetsgivare, arbetstagare och relevanta yrkesgrupper.
4. Kunskapsspridning genom webbinarier, seminarier och andra informationsinsatser.

Mer information om projektet Framtidens arbetsliv.

LÄS MER

Kan teknik göra upp med ojämlik arbetsmarknad? | NVC (nordicwelfare.org)

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

Ny teknik och digitala lösningar för ökad inkludering i arbetslivet

Rapporten är publicerad på svenska.

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

Den inkluderende arbeidsplassen – en verktøykasse

Rapporten är publicerad på norska.

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

Digitala och tekniska lösningar för ökad inkludering i arbetslivet – en exempelsamling

Rapporten är publicerad på svenska.

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

Framtidens arbetsliv – teknik och digitalisering för ökad inkludering

Rapporten är publicerad på svenska och engelska.

Webinar: Inclusive future of work

Technological and digital development is advancing at a furious pace. Artificial intelligence, virtual reality, and new ways of performing tasks using technology such as exoskeletons are becoming increasingly important elements in working life.

The Covid-19 pandemic has dramatically changed working life, and teleworking has become an everyday occurrence for many. How can this development provide new opportunities for people with

disabilities to get a job, develop skills and make a career? What innovations are needed, and how can these solutions be developed?

At this webinar, leading researchers and companies will present current research and innovative solutions. Experts will give their views on how technology and digitalisation can create new working life opportunities for people with disabilities.

This webinar was organised in collaboration with the Swedish Public Employment Service.

WATCH THE WEBINAR HERE

Inclusive future of work

About the webinar

Moderator: Hanna Gerdes, a Swedish human rights lawyer and the founder of Hanna and Goliath Law & Education.

Speakers:

- Lars Lindberg, Senior advisor, Nordic Welfare Centre
- Hector Minto, Senior Technology Evangelist for Accessibility, Microsoft
- Irene Kitsara, World Intellectual Property Organization (WIPO)
- John Paulin Hansen, Professor, Technical University of Denmark
- Sverker Brundin, Project manager, The Swedish Post and Telecom Authority (PTS)
- Marie Louise Møllebæk Pollmann-Larsen, Project manager, Danish Technological Institute
- Johan Hammarström, CEO, Transistor
- Daphne Ahrendt, Senior research manager, Eurofound
- Eivind Digranes, Advisor, the Norwegian Association of Youth with Disabilities
- Ingrid Ihme, director of the Telenor Open Mind, Telenor

Kartläggning av nordiska modeller och system för individanpassat stöd och service för personer med funktionsnedsättning

Projektet är ett samarbete mellan Nordens välfärdscenter och Institutet för välfärd och hälsa, THL, i Finland och av försöksprojektet med personlig budget. Projektet är en aktivitet inom ramen för det finska ordförandeskapsprogrammet för Nordiska ministerrådet 2021 och genomförs under första halvåret 2021. Kartläggningen ska vara ett underlag i en kommande reform i Finland.

Kartlägga modeller

Syftet med detta projekt är att kartlägga vilka modeller för personlig budgetering av stöd och service som kan stärka genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det gäller särskilt artikel 19 i rätten att leva självständigt och att delta i samhället.

En kartläggning visar att tillämpningen av de lagar som finns kring individuellt stöd och insatser för personer med funktionsnedsättning behöver utvecklas. Informationen som samlats in från erfarenheter och modeller i de nordiska länderna kommer att utnyttjas för att förnya tjänsterna för personer med funktionsnedsättning i Finland.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förutsätter att en person med funktionsnedsättning får hjälp och stöd på det sätt som personen själv väljer. För att möjliggöra ett mer individanpassat stöd har flera länder tagit i bruk personlig budget. Det är en modell som innebär att personen med funktionsnedsättningen själv har den viktigaste rollen när det handlar om att planera, välja och genomföra arrangemangen kring hjälp, stöd och tjänster.

Ibruktagandet av en personlig budget förutsätter dock att personen med funktionsnedsättning har tillräckligt med information och kunskap – alternativt ett kunnigt stödnätverk – för att göra valen.

– Personlig budgetering kan öka möjligheterna till flexibilitet och valfrihet, men alla har inte den kunskap eller de nätverk som behövs för att göra informerade val. Behovet av rådgivning och stöd är särskilt viktigt för dem som har begränsad förmåga att fatta beslut, säger THL:s specialforskare Stina Sjöblom.

Möjligheterna och utmaningarna med den personliga budgeten blev tydliga i THL:s och Nordens välfärdscenters kartläggning om sådana modeller och system som omfattar individanpassat stöd, såsom personlig budget, stärker genomförandet av FN:s konvention om

rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Särskilt i artikel 19 betonas att den enskilde ska ha kontroll över det stöd hen får. Kartläggningen avsåg undersöka hur de nordiska länderna arbetar för att stärka rättigheten till ett självständigt liv och att vara delaktig i samhället.

Erfarenheter från nordiska länder utnyttjas i reformarbetet av tjänster för personer med funktionsnedsättning

I de nordiska länderna är brukarstyrd personlig assistans det främsta exemplet på stöd för ett självständigt liv och detta används i stor utsträckning. Även inom hjälpmedelstjänsterna finns det exempel på system som liknar den personliga budgeten och som tagits i bruk i de nordiska länderna.

– Under de senaste 30 åren har välfärdstjänsterna i de nordiska länderna blivit alltmer individanpassade. Förändringen har skett såväl som en följd av krav från personer med funktionsnedsättning som ovanifrån, för att organisera välfärdstjänsterna på marknadsbasis och så att individen som konsument ska välja mellan olika leverantörer, säger projektledare Lars Lindberg på Nordens välfärdscenter.

Erfarenheter och åsikterna om personlig budgetering som modell för individanpassning skiljer sig åt mellan organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning och någon enig uppfattning finns inte.

De nordiska länderna har valt olika sätt för att ordna tjänsterna, som grundar sig på idén om personlig budgetering.

– Det finns till exempel skillnader i hur stor del av tjänsterna som produceras av privata företag eller i hurdant stöd individen kan få för att göra sina val. Det kan finnas stora skillnader mellan alternativen som man kan välja emellan, till exempel beroende på om man bor i en storstad eller ett glesbygdsområde, säger Lars Lindberg. Vidare menar han att det utmaningar med marknadisering att det kan leda till ökad ojämlikhet och han betonar vikten att omfattningen av stödet utgår från individens behov och inte utifrån på förhand fastställda belopp eller volym.

Informationen som samlats in från erfarenheter och modeller i de nordiska länderna kommer att utnyttjas för att förnya tjänsterna för personer med funktionsnedsättning i Finland.

–I utredningen kom det fram att det redan generellt finns den lagstiftning om ordnande av tjänster som stöder att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva självständiga liv, men det har funnits utmaningar med att implementera den i de nordiska länderna. Konventionen om rättigheter för personer med

funktionsnedsättning förpliktar oss att söka också nya lösningar, säger Stina Sjöblom.

– Rätt ordnad kan en personlig budget erbjuda möjligheter för att göra individuella val i sådana tjänster som inte tidigare har erbjudit valmöjligheter. Man måste ändå se till att ordna tillräckligt med stöd, så att man med den personliga budgeteringen lyckas uppnå den individuella nyttan som eftersträvas, understryker Stina Sjöblom.

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

Individanpassat stöd och service för personer med funktionsnedsättning – modeller i Norden

Rapporten är publicerad på svenska, finska och engelska.

I rapporten presenteras ett antal system för individanpassat stöd till personer med funktionsnedsättning som har genomförts i Norden och erfarenheterna av dessa. Kartläggningen har gjorts gemensamt av Nordens välfärdscenter och Institutet för hälsa och välfärd, THL, i Finland. Rapporten kommer att vara ett underlag i ett förslag till en kommande reform av stöd och service för personer med funktionsnedsättning i Finland.

Fri rörlighet

Att främja fri rörlighet och avlägsna gränshinder som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning är nödvändigt för att Norden skall bli världens mest hållbara och integrerade region 2030. Detta mål är kärnan i den vision som de nordiske statsministrarna antog i augusti 2019.

Fri rörlighet för personer och företag ska underlättas i Norden, och Nordiska ministerrådet arbetar för att motverka hinder för fri rörlighet och tillväxt. Här har Nordiska ministerrådets Gränshindersråd i uppdrag att identifiera och lösa gränshinder.

Samarbete kring nationell lagstiftning och EU-lagstiftning är en viktig del av detta. Det görs ansträngningar för att identifiera åtgärder som ökar rörligheten för kunskap och expertis över gränserna i Norden, och som främjar regional tillväxt och en gemensam nordisk arbetsmarknad. Ett konkret exempel på ett fokusområde för de kommande åren är att lyckas få nordiska yrkes- och utbildningskvalifikationer att i erkännas i de andra nordiska länderna.

Att uppmärksamma och undanröja gränshinder för mobilitet mellan länderna är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Trots att många gränshinder röjts undan och det pågår flera kartläggningar och projekt, kvarstår många hinder för personer med funktionsnedsättning. Detta kan dels bero på att funktionshindersperspektivet inte tydliggjorts eller att hinder behöver undanröjas för att medborgare med särskilda behov enkelt ska kunna ta del av de möjligheter för mobilitet som skapats mellan länderna. Även EU har särskilda satsningar för att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning.

Aktiviteter i detta fokusområde främjar fri rörlighet för personer som riskerar att drabbas av gränshinder på grund av bristande tillgänglighet.

Att främja fri rörlighet och avlägsna gränshinder som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning.

- Aktivitet 3.1 Gränshinder och funktionshinder
- Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder
- Aktivitet 3.3 Smarta inkluderande städer

Aktivitet 3.1 Funktionshindersperspektiv i nordiskt samarbete om fri rörlighet

Tidsperiod: Årliga aktiviteter såsom seminarier genomförs under hela handlingsplansperioden.

Utförare och finansiär: Nordens välfärdscenter och Funktionshindersrådet planerar och genomför ett seminarium om teckenspråk och mobilitet. En rapport skrivs om hur mobilitet kan främjas för personer med funktionsnedsättning, mer särskild inriktning på döva teckenspråkiga. Projektet finansieras delvis med medel från samarbetsministrarnas budget för handlingsplanen om mobilitet.

Samarbetet fortsätter mellan relevanta aktörer med ansvar för ministerrådets funktionhinders- respektive gränshindersagenda. Dessa är till exempel Funktionshindersrådet, Gränshindersrådet och informationstjänsten Hallå Norden. Aktiviteterna genomförs inom samarbetsorganisationernas ordinarie budgetar.

Seminarium om mobilitet och teckenspråk i Norden

Hur funkar det för teckenspråkiga att flytta mellan de nordiska länderna? Vilka hinder finns och hur kan mobiliteten främjas? 2021 arrangerade vi ett seminarium om rörlighet för teckenspråkiga i Norden. Vid seminariet diskuterades möjligheter, främjande insatser, men även vad som i dagsläget hindrar mobilitet.

Två rapporter presenterades på seminariet. Pia Johnsson Sederholm föreläste om olika fallbeskrivningar av gränshinder för nordiska teckenspråkiga, med exempel på hur personer inte fått tolk eller inte kunnat få tolk på sitt eget teckenspråk när de flyttat, arbetat eller gift sig över gränserna i Norden.

Jannicke Berge Kvitvær presenterade en översyn över problemen med de olika tolksystemen. Hon la också fram två politiska förslag: ta bort regeln om att vara folkbokförd i landet du beställer tolk och låt det landet bekosta tolkningen.

Deltagare

- Myndighetspersoner med ansvar för systemet och finansiering för tolktjänst (teckenspråkstolkning och skrivtolkning).
- Nordiska aktörer som kan främja samarbete och mobilitet. Ibland dessa Nordiska ministerrådets Gränshindersråd, Företrädare för Dövas Nordiska Råd och Dövas Nordiska Ungdomsråd.
- De nordiska ländernas företrädare i den europeiska organisationen för teckenspråkstolkar EFSL.

Projektrapport kommer att publiceras under 2022.

Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder

Tidsperiod: Projektet genomfördes under 2019.

Utförare och finansiär: Nordens välfärdscenter genomförde projektet med finansiering från Nordiska ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning (ÄK-U).

Status: EU och de nordiska länderna har målsättningar om att studenter inom högre utbildning genomför hela eller en del av sin utbildning i ett annat land. Dessa mål omfattar studenter med funktionsnedsättning.

På grund av ett flertal barriärer som särskilt drabbar studenter med funktionsnedsättning finns stora skillnader mellan dessa och andra studenter vad gäller de faktiska möjligheterna att studera utomlands. I projektrapporten Equity in student mobility in higher education har dessa barriärer beskrivits och rekommendationer har formulerats om vad som kan förbättra förutsättningar för studentmobiliteten i Norden.

Ett flertal nordiska seminarier arrangeras med syfte att sprida resultaten från projektrapporten och i förlängningen öka mobiliteten hos studenter med funktionsnedsättning. Projektet är avslutat.

Mer information om projektet om studentmobilitet.

Läs publikationen här:

Equity in Student Mobility in Nordic Higher Education.

Aktivitet 3.3 Samhälls- och stadsplanering som stödjer fri rörlighet för alla

Tidsperiod: Projektet påbörjades 2019 och avslutades 2020.

Utförare och finansiär: Projektet genomfördes av Nordregio med expertstöd från Nordens välfärdscenter på uppdrag av Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitiks (ÄK-R) temagrupp för hållbar urban utveckling.

Status: Många av hindren för fri rörlighet som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning kan lösas genom samarbete inom sektorer med anknytning till stadsplanering. Viktiga områden för nordiskt samarbete är exempelvis transport, byggd miljö ("smarta städer" och "åldersvänliga städer" är några exempel på hur detta konceptualiserats hos WHO och andra), liksom turism och så vidare. Nordregio genomför projektet Planning and designing the inclusive smart city.

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

The right to access the city: Nordic urban planning from a disability perspective.

Rapporten är publicerad på engelska.

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder

Funktionshinderrådet har som uppdrag att vara en stödjande, rådgivande och kunskapsförmedlande funktion för alla politiksektorer i Nordiska ministerrådet att stödja fokusområden – mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och inkludering samt fri rörlighet.

Funktionshinderrådet består av åtta experter på funktionshinderfrågor som arbetar inom den offentliga sektorn (till exempel departement, andra ämbetsverk eller forskning) och åtta experter från funktionshinderorganisationer i Norden.

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder (Funktionshinderrådet) er upprättat av de nordiske samarbetsministrarna och är organisatorisk underställt Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S).

Innevarande mandatperioden för Funktionshindersrådet är till utgången av 2022.

Funktionshinderrådets mandat är att:

- vara en stödjande, rådgivande och kunskapsförmedlande funktion för alla politiksektorer i Nordiska ministerrådet på fokusområdena – mänskliga rättigheter, hållbarhet och fri rörlighet
- bidra till integrering av funktionshinderperspektivet i det nordiska samarbetet och bidra till att FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD) går från ord till handling
- bidra till effektiv samhällsinkludering av personer med funktionsnedsättning, oavsett kön, ålder, sexuell identitet och orientering, etnicitet eller socioekonomisk bakgrund

- vara ett internationellt gott exempel gällande inkludering av personer med funktionsnedsättning och integrering av funktionshinderperspektiv
- bidra med expertkunskap gällande frågor som berör funktionshinderområdet, såsom universell utformning, tillgänglighet och situationen för personer med funktionsnedsättning, genom en aktiv dialog med ministerrådet och andra strategiskt viktiga aktörer, institutioner, samarbetsorgan etcetera inom det nordiska samarbetet
- medverka i arbetet med utformning och implementering av Nordiska ministerrådets samarbetsprogram om funktionshinder – mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och inkludering och fri rörlighet. Samt på eget initiativ lyfta frågor till Nordiska ministerrådet och informera om uppgifter som Funktionshinderrådet finner viktiga

Ordförandeskapet roterar mellan länderna i enlighet med rotationsordningen för ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Rotationsordningen är Danmark, Finland, Norge, Sverige och Island. 2021 var Finland ordförande.

Arbetsutskottet för 2021 har bestått av ordförande Päivi Nurmi-Koikkalainen, vice ordförande Anna Bjørshol samt en representant från funktionshinderorganisationerna från föregående års ordförandeskap (2020), Sif Holst. Arbetsutskottet har sammanträtt inför rådsmöten och vid behov.

Funktionshinderrådets aktiviteter i 2021

Medlemmarna i Funktionshindersrådet har under hela året fungerat som nationella kontaktpersoner och experter åt Nordiska ministerrådet. Medlemmarna har medverkat i flera webbinarier, möten, samtal och intervjuer. Funktionshindersrådet har haft en aktiv roll i att utveckla och genomföra aktiviteter i ministerrådets handlingsplan för det nordiske funktionshindersamarbetet. Rådet är initiativrikt, utvecklar det nordiska samarbetet och är en pådrivare för att sätta igång nya aktiviteter.

- Tolv möten i rådets arbetsutskott
- Tre rådsmöten (två digitala och ett fysiskt)
- Deltagit på nordisk konferens om livsvillkor för personer med urfolksbakgrund, funktionedsättning och/eller demens
- Deltagit i nordiskt expertseminarium om teckenspråk och mobilitet
- Workshop om rådets roll som referensgrupp.
- Nätverksmöte om nordiskt-arktiskt samarbete om funktionshinder.

- Miniseminarium om statusen för handlingsplanens aktiviteter inklusive funktionshinderperspektivet i Nordiska ministerrådets verksamhet.
- Miniseminarium om funktionshinderperspektiv på konst och kulturliv.
- Miniseminarium om implementering av projektet Framtidens arbetsliv - Funktionsnedsättning på arbetsmarknaden
- Workshop om Personalisering av service och stöd för personer med funktionsnedsättning – en kartläggning av läget i Norden.
- Miniseminarium om implementeringen av projektet Personalisering av service och stöd för personer med funktionsnedsättning – en kartläggning av läget i Norden.
- Kontinuerlig evaluering och diskussioner om funktionshinderrådets arbete med att tillvarata barn- och ungdomsperspektiv i det nordiske samarbetet om funktionshinder.
- Deltagit på workshop om barnrätts- och ungdomsperspektiv i funktionshinderssamarbetet
- Deltagit på inspirationsworkshop med det interna nätverket på Nordiska ministerrådets sekretariat för implementering av funktionshinderperspektivet på alla politikområden
- Deltagit i seminarium om Covid-19 och ledarskap arrangerat av THL
- Nätverksmöte med det interna nätverket för integrering av funktionshindersperspektivet inom NMRS
- Deltagit på det nordiska sidoarrangement på 14th Conference of State Parties to the Convention of the Rights of Persons with Disabilities
- Konsulterats av Nordens välfärdscenters i beslutsprocessen om stödordning för funktionshindersorganisationernas nordiska samarbete
- Bidragit i evalueringen av det nordiska samarbete om funktionshinder 2021
- Genomfört en planläggingsworkshop om en konferens om konst och kultur som ska hållas 2022
- Exkursion till världens mest tillgängliga kontor

LÄS MER

Rundtur på världens mest tillgängliga kontor

Medlemmar 2021

Danmark

Leif Olsen, VIVE

Hanne Warming, Roskilde Universitet

Sif Holst, Danske Handicaporganisationer

Anni Sørensen, Landsforeningen LEV

Finland

Päivi Nurmi-Koikkalainen, Institutet för hälsa och välfärd THL

Ble erstattet I desember 2021 med:

Stina Sjöblom, Institutet för hälsa och välfärd THL

Tea Hoffrén, Social- och hälsovårdsministeriet

Anna Caldén, SAMS–Samarbetsförbundet kring funktionshinder

Pirkko Mahlamäki, Handikappforum

Færøyene

Barbara Álvsdóttir Thomsen, Almannamálaráðið Socialministeriet

Heini Petersen, Socialministeriet

Tóra við Keldu, MEGD

Jónvør Christiansen, MEGD

Grønland

Jonna Broberg, Socialstyrelsen

Victor Krusell Sørensen, Departementet for Børn, Unge, Familier og Justitsområdet

Anders Meilvang, NIIK

Christina Johnsen, Saninni Consultning

Island

Þór G. Þórarinsson, Socialministeriet

Þór Hauksson Reykdal, Socialministeriet

Þuríður Harpa Sigurðardóttir, Öryrkjabandalag Íslands (ÖBÍ)

Unnur Helga Óttarsdóttir, Landsforeningen Throskahjalp

Norge

Anna Bjørshol, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)

Per-Christian Wandås, Helsedirektoratet

Eva Buschmann, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

Janne Skei, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)

Sverige

Ola Balke, Myndigheten för delaktighet

Karin Flyckt, Socialstyrelsen

Elisabeth Wallenius, Funktionsrätt Sverige

Håkan Thomsson, Synskadades riksförbund

Åland

Gunilla Lindqvist, Ålands landskapsregering

Susanne Bromanm, Ålands handikappförbund

Henrik Lagerberg, Ålands handikappförbund

Nytt initiativ

Nettverk for erfaringsdeling om kunskapsutveckling på funksjonshinderområdet – initiativ fra forskning og utviklingsmiljøer

Tidsperiod: Etablering i 2021. Gjennomføring i 2022–2025

Utförare och finansiär: Nordens Velferdscenter er prosjektleder og utförs under ledning av Funktionshindersrådets sekretariat. Erfaringsnettverket finansieres av Nordisk Ministerråds sekretariat for sociale saker. Erfaringsnettverk og aktiviteten til erfaringsnettverket drives av VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, Danmark.

Tema: Erfaingsdeling og kunnskapsutvikling på hvordan man organiserer og tilrettelægger støtte til børn og unge med funktionshinder vil bidra til å opprettholde bærekraftige velferdstjenester.

Nettverket skal:

- drive kunnskapsspredning om kunnskapsutvikling, forskning og best praksis på internasjonalt høyt nivå med utgangspunkt i eller relevans for Nordisk kontekst.
- utvikle et Nordisk nettverk som diskuterer ny viten om sentrale temaer innen; funksjonshinder forskning, organisering av-, kvalitet med- og brukermedvirkning i tjenestetilbud, rettigheter og tilgjengelighet.
- Invitere eksisterende nettverk på forskning om funksjonshinder i Norden til webinarer og aktiviteter.
- medvirke i arbeidet med å implementere Nordisk ministerrådets «Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder – mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och fri rörlighet»
- medvirke til å etablere et kontaktnettverk av faglige ressurser på funksjonshinderområdet i Norden.

VIVE organiserer en programgruppe med fagpersoner fra Danmark, Sverige, Finland, Island og Norge. Programgruppen bidrar i utformingen av tema og innhold i webinarene og andre aktiviteter.

Det er et mål at webinarene har deltakere fra hele Norden innen akademia, offentlig myndighet på flere nivå, brukerorganisasjoner og praktikere.

Status: Oppstart 2022

Funksjonshinderrådets medvirkning:

- en av initiativtakerne til etableringen av nettverk
- ekspertgruppe

Det norske ordførerskapets planer for 2022

Norge skal ha ordførerskapet i det avsluttende året i Nordisk ministerråds handlingsplan for samarbeid på funksjonshider området (perioden 2018-22) som har tre satsingsområder: Menneskerettigheter, bærekraftig utvikling og fri bevegelighet. Innenfor hvert område er det tre aktiviteter, og handlingsplanen er tverrsektoriell.

I 2022 vil Nordisk ministerråd utarbeide en nytt program for arbeidet på funksjonshindrede området. Den nye nordiske handlingsplanen på dette området må kobles tydelig til Nordens Råds visjon om at Norden bli verdens mest bærekraftige og integrerte region fram mot år 2030.

Det norske ordførerskapet vil i 2022 bidra i arbeidet med å fullføre en handlingsplan og legger føringer for et nytt nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål for perioden 2023–2027.

Det norske ordførerskapet ønsker primært å løfte fram og jobbe med følgende temaer:

Universell utforming som strategi for et bærekraftig Norden

Universell utforming styrker og frigjør menneskelige ressurser med positive resultater for den enkelte og for samfunnet. Det er en strategi som sikrer et bærekraftig og likestilt samfunn gjennom utforming av fysiske og tekniske omgivelser. Dette målet ønskes også for Norden. Det norske ordførerskapet har tatt initiativet til et utredningsprosjekt om de samfunnsøkonomiske gevinstene av universell utforming på ulike samfunnssektorer i Norden.

Det norske ordførerskapet ønske å arrangere en Nordisk konferanse om universell utforming som strategi i løpet av 2022.

Konsekvenser av kriser for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Covid-19-pandemien har satt forstørrelsesglass på samfunnet, og vist hvilke konsekvenser pandemien har hatt for likestilling for mennesker med nedsatt funksjonshemmede.

Hva lærte vi om konsekvenser av kriser for mennesker med nedsatt funksjonsevne:

- Om funksjonshindrede perspektivet i nasjonale og lokale beredskapsplaner
- Om konsekvensene for tilgang til utdanning og konkuranseevne i arbeidslivet
- Om de helsemessige og sosiale konsekvensene

Dette er noen av temaene vi ønsker å belyse i forbindelse med norsk ordførerskap.

Rettigheter og levekår for utviklingshemmede

Det norske ordførerskapet ønsker at aktualisere arbeidsdeltakelse for personer med utviklingshemming i det nordiske samarbeidet. Deltakelse i arbeid er både viktig for den enkeltes økonomi og for verdiskapingen i samfunnet. For personer med utviklingshemming er deltakelse i arbeidslivet sentralt for å kunne ha et selvstendig og sosialt liv, oppleve mestring og ha god helse.

Implementering av FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne i kommunene

Det er en felles nordisk utfordring å utvikle gode modeller og strategier for å implementere konvensjonene i tjenester, skole, arbeidsliv på kommunalt nivå. Det norske ordførerskapet ønsker å drøfte erfaringer og kunnskap om dette.

I 2022 skal det norske ordførerskapet arrangere et ekspertseminar om implementering av FN-konvensjonene i kommunene.

Urfolk, mennesker med nedsatt funksjonsevne og funksjonshemmede barrierer

Det norske ordførerskapet ønsker å fremheve det nordiske arbeidet med det intersesjonelle temaet mennesker med urfolksbakgrunn med funksjonsnedsettelser. I forbindelse med 15:th Conference of State Parties to UNCRPD vil det norske ordførerskapet sette dette på dagsorden ved følgende side arrangement:

> "No person with a disability shall be left behind. Persons with disability and indigenous background can experience specific and enhanced challenges. Both in the rights to sustain and realize their identity and culture as indigenous while dependent on assistance and care, the risk of intersectional and multiple discrimination and cultural obstacles to full equality.
>
> UNCRPD impose upon states a duty to respect and protect the preferences and wishes of persons with disabilities (art 3), to respect the integrity of disabled persons (art 17). Persons with disabilities shall be entitled, on an equal basis with others, to recognition and support of their specific cultural and linguistic identity (art. 30).
>
> The aim of this side event is to investigate how state parties to the convention can address specific issues regarding indigenous persons with disability and customize services to respect and protect indigenous culture."

Planlagte aktiviteter i det norske ordførerskaps året 2022

- Tolv møter i Arbeidsutvalget for Funksjonshinderrådet
- To fysiske møter i Funksjonshinderrådet
- To webinarer i regi av Erfaringsnettverk på funksjonshinderområdet
- Nordic Conference Sustainability and Universal Design
- Nordisk konferanse om funksjonshinderspørsmål i kultursektoren
- Baltisk/Nordisk ekspertmøte om funksjonshinderpolitikk
- Nordisk ekspertseminar om implementering av CRDP I kommunene

- Nordisk side arrangement på 15th Conference of State Parties to the Convention of the Rights of Persons with Disabilities
- Delta i utvikling av et nytt nordisk program for samarbeid om funksjonshinder spørsmål for perioden 2023–2027

For det norske ordførerskapet,

Anna Bjørshol

Avdelingsdirektør, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)

Utvärdering av det nordiska samarbetet om funktionshinder 2018–2020

För att bidra med underlag till utformningen av kommande funktionshindersamarbete har Nordiska ministerrådet låtit genomföra en utvärdering av den samlade verksamheten inom det nordiska funktionshindersamarbetet under 2018–2020.

Utvärderingen har en bred ansats och omfattar alla delar av funktionshindersamarbetet:

- Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder
- Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbete
- Nordens välfärdscenters roll inom funktionshindersamarbetet
- Nordiska verksamheten kring dövblindhet
- Stödordningen för funktionshindersorganisationernas nordiska samarbete

Utvärderingen har gjorts av Tranquist Utvärdering AB och genomförts genom en kombination av dokumentstudier, enkäter och intervjuer våren 2021.

Syftet med utvärderingen var att sammanställa erfarenheter och synpunkter från relevanta intressenter samt att föreslå rekommendationer för det framtida arbetet.

Nordisk nytta

En huvudfråga för utvärderingen var på vilket sätt funktionshindersamarbetet bidrar till att skapa nordisk nytta. I samarbetsprogrammet för Ministerrådet för social-och hälsopolitik definieras nordisk nytta så här: ”nordisk nytta skapas genom att de

nordiska länderna kan utbyta erfarenheter för att hitta bra metoder och intelligenta lösningar för att säkerställa inkludering av utsatta grupper".

Slutsatser

Det finns en stor samstämmighet kring nyttan av ett nordiskt funktionshindersamarbete. De tillfrågade anser att delarna inom funktionshindersamarbetet fungerar väl och har utvecklats över tid.

Utvärderingen konstaterar att det skapas ett mervärde i första hand genom olika nätverk för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan aktörer i hela Norden, och att det medför en ökad kapacitet kring arbetet med funktionshinder i ett både nationellt och nordiskt perspektiv.

Alla delarna bidrar på olika sätt till nordisk nytta kring funktionshinderperspektiv, men det finns behov att utveckla och klargöra förutsättningarna för funktionshindersamarbetet i stort.

Rekommendationer

- Utvärderingen rekommenderade ett förnyat mandat för Funktionshinderrådet. Tydliggör särskilt rollen för integrering av ett funktionshinderperspektiv inom det nordiska samarbetet.
- Det interna nätverket för integrering av funktionshinderperspektivet bör få ett nytt mandat av ledningsgruppen för Nordiska ministerrådets sekretariat och Generalsekreteraren.
- Påbörja en sakområdesinriktad dialog mellan Funktionshinderrådet och sektorerna och verksamheterna inom Nordiska ministerrådet i syfte att erbjuda praktiska inspel om hur det skulle vara ändamålsenligt att arbeta vidare med ett funktionshinderperspektiv.
- Etablera ett forum för nordiskt samarbete för unga med funktionsnedsättning vid sidan av Funktionshinderrådet. Involvering kan ske genom arbetsutskottet och sekretariatet.
- Ta bort Funktionshinderrådets roll i beslut kring enskilda ansökningar om medel från stödordningen. Beslutsfattande inom stödordningen bör ske vid Nordens välfärdscenters kansli, medan Funktionshinderrådet informeras och konsulteras kring strategiska utlysningar och eventuella inriktningar för finansieringen.
- I syfte att tydliggöra det samlade funktionshindersamarbetet föreslås att handlingsplanen ersätts med ett funktionshinderpolitiskt program.

- Utgår från temaområdena hållbarhet, mänskliga rättigheter och fri rörlighet samt önskade: erfarenhetsutbyte, funktionshinderintegrering, kunskapsproduktion.
- Nordens välfärdscenter, Funktionshinderrådet, stödordningen, dövblindverksamheten samt ett forum för nordiskt samarbete för unga med funktionsnedsättning utgör en fast del av detta program.
- Till programmet kan enskilda projekt knytas löpande efter behov, vilket initieras efter dialog med och genom separat finansiering från berörda sektorer och verksamheter inom Nordiska ministerrådet.
- Nordens välfärdscenter samordnar, följer upp och redovisar arbetet med programmet. Nordens välfärdscenter får en tydligare roll som beställare av kunskapsproducerande projekt, och i mindre grad som utförare.
- En samordning av programmet finansieras med fördel av samarbetsministrarna (MR-SAM) i syfte att skapa tydligare mandat att verka tvärsektoriellt inom det nordiska samarbetet.

Evalueringen blev framlagd 5 oktober 2021 för Ämbetsmannakommittén för social- och hälsopolitik (ÄK-S) ihop med redogörelsen för Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder och aktiviteterna i Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–22.

Om publikationen

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder

Årsrapport 2021

ISBN: 978-91-88213-93-8

DOI: 10.52746/FOIB4794

Utgiven av
Nordens välfärdscenter
© juli 2022

Projektledare: Gunnar Michelsen

Författare: Gunnar Michelsen

Redaktör: Christina Lindström

Ansvarig utgivare: Eva Franzén

Grafisk design: ETC Kommunikation

Nordens välfärdscenter

Nordens välfärdscenter är en institution inom Nordiska ministerrådets social- och hälsosektor. Vårt uppdrag är att bidra till utvecklingen av insatser på välfärdsområdet i Norden. Det gör vi genom att ta fram aktuell kunskap. Med kunskapen som bas föreslår vi både politiska och praktiska förbättringar.

Nordens välfärdscenter
Box 1073, SE-101 39 Stockholm
Besöksadress: Slupskjulsvägen 30
Tel: +46 8 545 536 00
info@nordicwelfare.org

Nordens välfärdscenter
c/o Folkhälsan
Topeliusgatan 20
FI-00250 Helsingfors
Tel: +358 20 741 08 80
info@nordicwelfare.org